

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Siseministeerium
info@siseministeerium.ee

Teie 10.03.2026

Meie 06.04.2026

nr 1-6/3421-1, SIM/26-
0315/-1K
nr 8-2/1840

Korralduse muutmise seaduse eelnõu koostööd

Lugupeetud minister

Siseministeerium on Justiits- ja Digiministeeriumile koostööd esitanud korralduse muutmise seaduse eelnõu (eelnõu). Justiits- ja Digiministeerium koostööd eelnõu põhimõteteliste ja sisuliste märkustega.

I. Põhimõteteliste märkused

- 1. Joobeseisundi tuvastamine** (eelnõu § 1 punktid 3, 4 ja 7) – Justiits- ja Digiministeerium ei toeta eelnõu osas, millega nähakse ette võimalus, et teatud juhtudel saab ekspertiisiasutus joobeseisundi tuvastamisel tugineda tervishoiutöötaja koostatud terviseisundi kirjelduse asemel korralduseorgani koostatud joobeseisundile viitavate tunnuste kirjeldusele.

Meie hinnangul tekib muudatuste kavandatud kujul jõustumisel probleem võimaliku joobeseisundi kindlakstegemisel olukorras, kus mootorsõidukit juhtinud isik on narkootilisi või psühhotroopseid aineid tarbinud ning see on indikaatorvahendiga kinnitust leidnud. Sageli ei oska inimesed hinnata, kas nende süüline rikkumine piirdub keelatud aine tarvitamisega või on nad joobeseisundis. Seetõttu on ootuspärane, et inimesed ei vaidlusta politseiametniku poolt koostatud joobeseisundile viitavate tunnuste kirjeldust ega nõua terviseisundi kirjeldamist tervishoiutöötaja poolt ka olukorras, kus neil tegelikult joobeseisund puudub. Samuti tuleb tähele panna, et terviseisundi kirjeldamisel on tervishoiutöötajal põhjalik väljaõpe ja kogemus, mis aitab tagada seda, et joobetunnustena ei kirjeldataks asjaolusid, mis tulenevad inimese eripäradest või haigusseisundist.

Joobeseisundi adekvaatse kirjeldamise tähtsust aitab näidata 2025. aasta statistika, kus karistusseadustiku (KarS) § 424 kahtlusega registreeritud kuritegudest 286 juhul lõpetati kriminaalmenetlus kriminaalmenetluse seadustiku (KrMS) § 199 lg 1 p 1 alusel; neist omakorda 195 juhtumit menetleti edasi narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse (NPALS) § 15 alusel (enamik neist Ida prefektuuri teeninduspiirkonnas). Selle põhjal saab öelda, et korralduseorgani esmane kahtlus narkojoobe esinemise kohta ei leia pea poolel juhtudel hilisema menetluse käigus kinnitust.

Võrdluseks: KarS § 424 alusel esitatakse mootorsõiduki narkojoobes juhtimise eest süüdistus ja saadetakse kohtusse aastas ligikaudu 200 isikut ehk sama suurusjärg, kui oli 2025. aastal kahtlusaluste arv narkojoobe kahtlusel alustatud, kuid hiljem lõpetatud menetlustes. Terviseisundi kirjeldamise jätmisel vaid korralduseorgani enda hooleks on ette nähtav ka teatud ebaobjektiivsus terviseisundi kirjeldamisel kinnituskalduvuse tõttu – ametnik usub, et

inimene on joores ja võimendab sellele viitavaid tunnuseid enda koostatavas kirjelduses, võimalik, et seda ise teadvustamata. Seetõttu ei saa tõendamispõhimõtte välja pakutud muutmise (olemuselt leevendamise) mõju pidada väheoluliseks.

Meie hinnangul saaks korrakaitseorgani koostatud joobeseisundile viitavate tunnuste kirjeldust kasutada samaväärse alternatiivina tervishoiutöötaja koostatud tervise seisundi kirjeldusele vaid juhul, kui joobeseisundile viitavate tunnuste kirjeldamise kord sätestatakse rakendusaktiga sarnaselt tervise seisundi kirjeldamise nõuetega (seletuskirjas on sellele viidatud leheküljel 18 vajadusena koostada selge teenuse kirjeldus). Lisaks peaks koos joobeseisundile viitavate tunnuste kirjeldusega ekspertiisiasutusele vältimatult edastatama vormikaamera salvestise joobeseisundile viitavate tunnuste kindlakstegemise toimingust, kust oleks eksperdile vahetult näha need tunnused, mille alusel joores kahtlustatakse.

- 2. Mõju süüteo menetlusele** – seletuskirjas ei ole piisavalt analüüsitud eelnõu mõju süüteo menetluse õiguspärasusele narkootiliste ja psühhotroopsete ainete tarvitamise kahtlusega isikute puhul olukorras, kus peamiseks tõendiks aine tarvitamise kohta on indikaatorvahend. Mõjude osas on jäetud kajastamata, milline on indikaatorvahendiga saadud tulemuste usaldusväärsus Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) haldusala praktika kohaselt.

Justiits- ja Digiministeeriumi haldusalas kasutab Vanglateenistus kinnipeetava poolt narkootilise ja psühhotroopse aine valmistamise, omandamise, valdamise ja arsti ettekirjutuseta tarvitamise kuriteo (KarS § 331) toimepanemise kahtluse korral aine tarvitamise kindlakstegemiseks PPA-ga sarnast indikaatorvahendit ning indikaatorvahendi positiivse näidu korral edastab bioloogilise vedeliku proovi ekspertiisi. 2024. ja 2025. aasta andmetel alustati indikaatorvahendi positiivse näidu põhjal kokku 369 kriminaalmenetlust, millest ligikaudu 70% hiljem lõpetati kriminaalmenetluse aluse puudumise tõttu, sest indikaatorvahendiga saadud tulemus erines bioloogilise proovi analüüsi tulemusest. Seetõttu võib öelda, et pelgalt indikaatorvahendi kasutamine ei anna piisavat kindlust aine tarvitamise tõendamisel.

II. Sisulised märkused

- 3. Elupäästev abi (eelnõu § 1 p 1)** – eelnõuga kavandatakse luua selge õiguslik alus politseile elupäästva esmaabi andmiseks. Justiits- ja Digiministeerium leiab, et sätte lisamiseks korrakaitse seadusesse puudub vajadus.

Sätte ei loo õigusselgust. Sätte kasutab väljendit „elupäästev abi“, mis, nagu ka eelnõu seletuskirjas rõhutatakse, on sisustamata termin. Kui sätte eesmärk on luua selge õiguslik alus, ei pruugi selge sisuta norm seda eesmärki täita, sest tekkida võivad vaidlused, millised konkreetset sammud peaksid olema terminiga hõlmatud. Kuigi eelnõuga üritatakse abi ulatust täpsustada – abi andmata jätmise võiks tuua kaasa inimese surma või raskema tervisekahju, võimaldab see suhteliselt vaba sisustamist, eriti raskema tervisekahju saabumine võimaliku tagajärjena.

Arvestada tuleb ka politsei rolli üld- ja edasilükkamatu pädevusega korrakaitseorganina. Roll paneb politseile kohustuse reageerida ohule või korrarikkumisele, kui see ei ole muu korrakaitseorgani pädevuses või kui pädev asustus ei saa piisavalt kiiresti reageerida, korrakaitse seaduse (KorS) § 6 lg-d 2 ja 3. Politsei kohustus korrakaitseorganina on tagada avalik kord. Avalik kord on olukord, kus isikute subjektiivsed õigused on kaitstud. Abi andmine isikule, kes võiks abi andmata jätmise tagajärjel surra, mahub seega avaliku korra kaitsealasse ja on politsei kohustus. Abi andmise viisi valik peab jääma politsei kaalutusotsuseks – kas selleks on kiirabi kutsumine või ise hädavajalike sammude astumine, peab sõltuma abi andja oskustest ja kogemustest.

Seaduslikkuse põhimõtte nõuab tõepoolest riigi tegevuse aluseks õigusnormi olemasolu. Põhimõtte eesmärk on aga tagada, et õiguslik alus oleks eelkõige igasugusel riigipoolsel seksuval tegevusel, millega riik riivab inimese õigusi või vabadusi. Abi andmine, eriti aga elupäästva abi andmine olukorras, kus ilma abi andmata võiks inimene surra, ei ole inimese

õigustesse sekkuv riigivõimu tegevus, milleks peab olema detailne õiguslik alus. Elupäästva abi andmisel peab riik saama eeldada, et abi saamine on inimese soov.

Eeltoodust tulenevalt on Justiits- ja Digiministeerium seisukohal, et KorSi elupäästva abi andmise sätte lisamine ei ole vajalik.

- 4. Eelnõu § 1 p 1** – säte on eelnõu kohaselt politsei-keskne. Samas on korrakaitseseadus riikliku järelevalve üldseadus. Tõenäoliselt on ka teisi korrakaitseorganeid, kes on saanud esmaabialase väljaõppe. Kui asuda seisukohale, et ka abi andmiseks on vaja sätestada korrakaitseorganile õiguslik alus, siis tuleb kaaluda, kas see peaks laienema suuremale ringile.

Kavandatava § 16³ lg 4 kohaselt jätab politsei abi andmata inimesele, kes on abistamisest keeldunud. Leiame, et sätte reaalne rakendamine võib olla keeruline. Võib kahelda, kas kriitilises olukorras olev inimene saab avaldada läbimõeldud ja kaalutletud otsust abist keelduda. Samuti on keeruline juhendada politseiametnikke, milline abist keeldumine on n-ö usaldusväärne, et riik saaks sellele tugineda ja abi andmisest loobuda.

Mõistmatuks jääb § 16³ lg-s 3 toodud välistus, mille kohaselt ei ole politsei poolt elupäästva abi andmine tervishoiuteenus tervishoiuteenuste korraldamise seaduse (TTKS) tähenduses. TTKS sätestab tervishoiuteenuse kui tervishoiutöötaja poolt osutatud teenuse, tervishoiutöötaja on seejuures defineeritud arsti, hambaarsti, õe, ämmaemandana, kes peavad olema registreeritud Terviseametis. Abi andev politseinik ilmselt ei ole tervishoiutöötaja ja seega ei ole ka põhjust arvata, et tema tegevus võiks mahtuda TTKS reguleerimisala alla. KarS § 124 kohaselt vastutab igaüks eluohtlikus seisundis olevale inimesele abi andmata jätmise eest. Seega tekiks eelnõu loogika kohaselt küsimus, kas õigusnormis tuleb selgesõnaliselt välistada ka igaühe poolt abi andmine TTKS reguleerimisalast.

III. Muud märkused

- 5.** Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud märkustega.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lõikele 5 palume eelnõu esitada Justiits- ja Digiministeeriumile täiendavaks kooskõlastamiseks pärast praegusel kooskõlastamisel saadud arvamuste läbivaatamist ja vajaduse korral eelnõu parandamist, et enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist kontrollida selle vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisa: Eelnõu ja seletuskirja failid Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega

Johanna Maria Kosk 58847154 johannamaria.kosk@justdigi.ee
Andri Ahven
Andreas Kangur
Krister Tüllinen
Mari Käbi
Joel Kook